M Ø T E

(GSR) i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 29. februar kl. 10.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Kåre Willoch.

Til stede var: Kjell Magne Bondevik, Ingeborg Botnen, Johan Buttedahl, Kaci Kullmann Five, Einar Førde, Theo Koritzinsky, Harald U. Lied, Gunnar Skaug, Reiulf Steen, Jan P. Syse, Kåre Willoch, Liv Aasen, Kjell Magne Fredheim, Arve Berg, Carl I. Hagen, Thor Knudsen, Gunn Vigdis Olsen-Hagen, Asbjørn Sjøthun, Sigurd Verdal, Thorbjørn Berntsen (for Oddrunn Pettersen) Inger Lise Gjørv (for Brit Jørgensen), Astrid Fagernes (for Jan Petersen), Anders Talleraas (for Jo Benkow), Odd Holøs (for Borghild Røyseland) og Kjell Furnes (for Harald Synnes).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Thorvald Stoltenberg, statsråd Johan Jørgen Holst, statsråd Kurt Mosbakk og statsråd Gunhild Øyangen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Forsvarsdepartementet: Departementsråd C. Stephansen og ekspedisjonssjef F. Molvig. Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Eikeland og ekspedisjonssjef E. Glenne. Fra Landbruksdepartementet: Underdirektør Kvakkestad.

Fra landbrukskomiteen var til stede: Kåre Gjønnes, Sigurd Holemark, Åge Hovengen, Oddbjørn Hågård, Karin Lian, Arne Alsåker Spilde, Inge Staldvik og Lars Storhaug. Sekretær: Wiktor Tvete.

Videre var til stede komiteens delegasjonssekretær, Jon Bech.

Dagsorden

1. GATT-forhandlingene om kvantitative importrestriksjoner.

2. [redacted]

(GSR)

3. Norges militære samarbeid med Forbundsrepublikken Tyskland og erstatning av CAST-brigaden.

4. Eventuelt.

LEDEREN: Er det noen som har noe å bemerke til denne udaterte innkallelsen? - Det er det ikke, og møtet er lovlig satt.

Sak nr. 1.

GATT-forhandlingene om kvantitative importrestriksjoner.

STATSRÅD KURT MOSBAKK: Dette er, som dere kjenner til, en sak som er nokså innfløkt. Det dreier seg om forholdet til USA, i første omgang når det gjelder norsk import av epler og pærer, og forholdet til GATTs regelverk i den forbindelse.

USA tok i januar opp spørsmålet om å overlate dette til et GATT-panel. Vi fikk utvirket at vi fikk mer tid på oss til å behandle spørsmålet. Det har vi gjort i de berørte departementer og i nær kontakt med landbruksorganisasjonene.

De to alternativ som her foreligger, er at en for det ene kan gå inn i forhandlinger med USA med sikte på å prøve å komme fram til en bilateral løsning. Det som kunne tenkes som en minimumsløsning i den forbindelse, er en endring av frigivelsesdatoen for import før jul. Men USA har både muntlig og skriftlig sagt at målet for en forhandlingsløsning må være at Norge faser ut sine restriksjoner som etter USAs oppfatning er uforenelige med GATT, dvs. de kvantitative restriksjoner, som vi har på mesteparten av vår landbruksimport. Vi er etter hvert blitt nokså alene om å ha slike kvantitative importrestriksjoner. Andre land har også importrestriksjoner, men stort sett av andre slag.

Det andre hovedalternativ er å stå fast på den holdning vi har hatt til nå, at vårt regelverk her er i samsvar med det som vi hele tiden har stått på i forhold til GATT, at det er i samsvar med den såkalte bestefarsklausulen som omfatter det regelverk som gjaldt før GATT ble opprettet og Norge sluttet seg til GATT like etter krigen.

(GSR) Ingen kan si med sikkerhet i dag hva som vil være det beste alternativet. Det er en risiko ved begge løsninger, og det er også risiko for smitteeffekt på andre deler av landbruket.

Som jeg nevnte, er hele dette problemkomplekset blitt meget grundig behandlet av Landbruksdepartementet og Utenriksdepartementet i samarbeid, og der både Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget har vært nær knyttet til arbeidet. Det som har vært viktig for Regjeringen her i en sak som er så vanskelig og også såpass kjenslig i forhold til hele vår landbrukspolitikk, har vært å prøve å finne en løsning som har bredest mulig støtte både i næringen og politisk, slik at en kunne stå sammen om det alternativ som en velger, enten en velger det ene eller det andre.

Anbefalingen fra næringsorganisasjonene er helt klar. De mener at en ikke må gå på en forhandlingsløsning som etter deres mening innebærer en slags salamitaktikk når det gjelder våre importrestriksjoner, men at vi heller bør la USA få et GATT-panel på dette, og dette vil i tilfelle bli tatt opp fra USAs side i GATT i rådsmøtet den 22. mars. Et slikt panel vil så arbeide med saken i noen måneder framover,

På bakgrunn av de innspill vi har fått, og på bakgrunn av en samlet vurdering av hele denne situasjonen når det gjelder mulighetene og når det gjelder risiki, er Regjeringen kommet fram til at vi mener den beste løsningen vil være å stå fast på at vårt regelverk er i samsvar med GATTs regelverk, og at importloven av 1934 som formelt er en fullmaktslov, likevel har så sterke politiske bindinger i seg at den i realiteten ikke gir de fullmakter til Regjeringen som loven formelt gir uttrykk for, men at Stortinget her har lagt meget sterke bånd på Regjeringen når det gjelder vår generelle importpolitikk for landbruksvarer. Vår anbefaling vil derfor være at en gir signaler tilbake til USA om at vi ikke kan være med på en forhandlingsløsning, slik situasjonen nå er, men at en får prøve saken i GATT. Da vil vi selvfølgelig gjøre alt som står i vår makt for å prøve å få et positivt utfall i saken i et eventuelt panel, hvis USA følger opp slik de har sagt og foreslår dette i GATTs rådsmøte den 22. mars.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker handelsministeren.

Bare et kort spørsmål. Handelsministeren nevnte råd fra næringsorganisasjonene. Hvilke er dette?

STATSRÅD KURT MOSBAKK: Det er Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget. Det er ikke flere.

JOHAN BUTTEDAHL: Jeg vil først få si at jeg er glad for at den utvidede har fått anledning til også å kunne drøfte en utenriks- handelspolitisk sak som jeg mener er av stor betydning for oss, og som - som statsråden selv sa - Regjeringen ser på som svært viktig for norsk jordbruk.

Jeg vil gjerne få gi anerkjennelse for den konklusjon Regjeringen har kommet fram til. Jeg synes at det er den eneste riktige. Jeg har den forståelse at Regjeringen har tatt hensyn til det lovverk som Det norske storting har fattet, og at det er av stor viktighet for Regjeringen å få bred og full støtte i Stortinget for nå å kunne stå fast overfor USA i sakens videre behandling. Jeg tror det er helt avgjørende for saken at Stortinget støtter opp om den konklusjon som nå er fattet. Jeg ville se det som svært uheldig om Regjeringen nå skulle få sprikende råd - i hvert fall av noen dimensjon - fra Stortinget. Det vil svekke det opplegget Regjeringen har lagt opp til.

Jeg vil også få lov til å si at det er mitt bestemte inntrykk at det ute i distriktene sprer seg frustrasjon overfor våre venner i USA på den måten de på viktige punkter nå angriper Norge handelspolitisk både gjennom hvalfangsten og nå også gjennom jordbruket. Jeg har lyst til å si dette for jeg synes Regjeringens representanter skal kunne snakke åpent ut med våre venner i USA om disse spørsmålene, om at det her er snakk om forholdsvis små mengder sett med amerikanske øyne, men om helt skjebnesvangre tiltak for norsk jordbruk.

Det er mye som kunne sies i denne sammenheng, men jeg vil bare gi uttrykk for disse prinsipielle standpunkter og eventuelt se om det er nødvendig å komme tilbake. Jeg regner med at Stortinget gir sin fulle tilslutning til Regjeringens opplegg.

KJELL MAGNE BONDEVIK: Etter den orientering statsråd Mosbakk har gitt, og den konklusjon han har redegjort for, er det etter mitt skjønn ikke nødvendig å si så mye. Vi er enig i den konklusjonen. Grunnen til det er selvsagt denne sakens viktighet, men enda mer de mulige konsekvenser den kan få for norsk landbrukspolitikk og importpolitikk. Vi er redd for at hvis en først begir seg inn i forhandlinger med USA som lett vil ende opp i et kompromiss som kunne bli utilfredsstillende for oss, vil dette kunne skape presedens for andre sider av vår landbrukspolitikk på en måte som

(GSR) virkelig kunne begynne å bli alvorlig.

Det er klart at hvis en lar saken komme inn for GATT, som vi nå kan risikere at den gjør, vet vi ikke på forhånd 100 pst. hva utfallet vil bli, men vi får ha den tro at norsk politikk på dette området står så sterkt og er så vel begrunnet at vi vil vinne fram. Den sjansen får vi etter mitt skjønn ta. Jeg vil derfor bare kort si at vi er enig i den konklusjonen som Regjeringen er kommet til.

(SL) CARL I. HAGEN: Først til det handelsministeren sa om at holdningen politisk i Stortinget var slik at man ikke kunne bruke den formelle fullmakten man hadde etter loven av 1934. Det er et syn jeg ikke deler, hvis ikke Stortingets syn kommer frem på en måte som gjør at den kan settes til side. Så Regjeringen har den fullmakten som ligger i loven av 1934, og bør ha full anledning til å bruke den.

Jeg er ikke enig i Regjeringens konklusjon. Jeg synes vi burde gå inn i forhandlinger med USA og prøve å finne frem til løsninger via forhandlinger. Jeg synes ikke det er riktig å risikere at vårt forhold til USA blir svekket ved at vi ikke er villige til å forhandle. Jeg tenker også rent generelt på det sikkerhets- og utenrikspolitiske samarbeid vi har med USA. Jeg finner ikke å kunne sette hensynet til norske landbruksinteresser foran landets interesser, slik det virker som enkelte her egentlig mener når det trekkes frem at vi må snakke fordomsfritt med USA når det gjelder hvalfangst og landbrukspolitikk.

Jeg ser det stikk motsatt. Vi er avhengig av at USA er interessert i å hjelpe oss. Det er ikke USA som behøver å være engstelig hvis vi er sure på dem, det er omvendt. Jeg synes man setter tingene på hodet. Det som er alvorlig, er at vi stadig viser en negativ holdning til USA, som må hjelpe oss å beholde vår sikkerhet og frihet. Når man her spesielt har nevnt hvalfangst og jordbruk, vil jeg på den annen side nevne Nicaragua, SDI og Sør-Afrika. Det er områder hvor vi går imot USA. Jeg synes ikke vi skal være negative til forhandlinger med vår største allierte. Den holdning kan fort spre seg at det å hjelpe Norge er ikke noe særlig interssant, for der får vi bare kjeft hele tiden for en masse rare ting. Og nå trekker man inn landbrukspolitikken, som altså skulle være viktigere enn NATO-samarbeidet. Jeg synes vi skulle gå inn i forhandlinger med USA.

(SL) KOMITEENS LEDER: Selv om Buttedahls bevegelse kunne tyde på ønske om replikk, vil det vel være korrekt å følge talerlisten, og jeg gir ordet til Syse.

JAN P. SYSE: Det kan i og for seg være en interessant diskusjon hvem som er mest negativ her, om det er Norge som stadig er negativ overfor USA eller omvendt. Jeg har nok en følelse av at når det gjelder de to spørsmål som nå har vært sentrale, både hvalfangsten og den aktuelle sak, så er det vel USA som er ganske negativ overfor Norge. Derfor tror jeg også det er viktig for oss å velge en løsning som bygger på det forhold at vi som utgangspunkt hevder at vår praksis er legal, og at det er oppstått en tvist om det, og at det derfor er fornuftig å la saken gå til et GATT-panel. Både når det gjelder praksis og rent prinsipielt finner jeg i grunnen at den beste løsning på dette er den som er lagt frem fra Regjeringens side.

THEO KORITZINSKY: Sosialistisk Venstreparti er enig i REgjeringens konklusjon når det gjelder fremgangsmåten. Det er to viktige argumenter for dette.

Det ene er at når det er uenighet mellom en småstat som Norge og en økonomisk stormakt som USA, er det som regel i småstatens interesse å søke konfliktløsninger gjennom internasjonale organisasjoner fremfor gjennom tosidige forhandlinger. Et slikt generelt synspunkt fra min side må gjelde i denne saken også. Derfor er altså en konfliktløsning via GATT å foretrekke fremfor tosidige forhandlinger Norge - USA.

Det andre argumentet henger sammen med at hvis en er åpen for tosidige forhandlinger, vil det - som andre talere har vært inne på - ligge i det en slags åpning fra norsk side i retning av et kompromiss. Også av den grunn er det mer gunstig å gå inn for en løsning via et GATT-panel.

Som sagt, SVs konklusjon er den samme som Regjeringens.

ASBJØRN SJØTHUN: Hvis jeg forstod handelsministeren riktig, bygde Regjeringen sin konklusjon på at tanken om bilaterale forhandlinger nok hadde vært fremme og seriøst drøftet i Regjeringen for å slippe et GATT-panel, men at de signaler som var kommet fra USA både muntlig og skriftlig, var slik at det å gå

(SL) inn i bilaterale forhandlinger uten at en nærmest på forhånd hadde akseptert full utfasing av de kvantitative importrestriksjoner på epler og pærer, var lite aktuelt. Og på bakgrunn av at man her, nærmest før forhandlingene startet, måtte akseptere dette utgangspunkt, finner man det bedre å ta et panel, hvor man under alle omstendigheter, iallfall i utgangspunktet, kan ha litt mer å vinne enn i bilaterale forhandlinger. Jeg ber om å bli korrigert hvis jeg har oppfattet det galt. Med det som bakgrunn synes jeg den konklusjon Regjeringen er kommet fram til, er den helt riktige, alle forhold tatt i betraktning.

Jeg vil si meg glad for én ting i Hagens innlegg. Det er at loven av 1934 etter hans mening er såpass sterk - og er forsterket igjen fra Hagens side i dag - at man ikke behøver å være engstelig for at den ikke har det innhold som en ønsker at den skal ha som bakgrunn når en skal inn i dette panelet. Derfor er min holdning at det Regjeringen har anbefalt, er det riktige.

JOHAN BUTTEDAHL: Det er uvanlig at en forlenger en debatt når alle har fått fram sitt syn, og man ser at det er stor støtte til Regjeringens opplegg. Men jeg synes det ville være urimelig om jeg ikke fikk anledning til å imøtegå et par av Hagens synspunkter. Skal de stå uimotsagt, kan det kanskje virke som den utvidede er enig.

Hagen setter denne saken fullstendig på hodet, for å si det svært mildt. Hagen sa at her er det om å gjøre at ikke norsk landbrukspolitikk går foran landets sikkerhet. Jeg synes egentlig det er fantastisk at han kan uttrykke seg slik om en såpass viktig sak for hele det norske jordbruket, for distriktspolitikken i Norge, for bosettingen og beredskapen i Norge. Jeg er imidlertid ikke overrasket over Hagens synspunkter, de stemmer helt med den politikk Fremskrittspartiet står for. Det vil være av stor nytte for den videre behandling av denne saken at hans merknader er notert, og at vi kan få det referert.

KOMITEENS LEDER: Risikoen for at man skulle tro at det skulle være enighet mellom Buttedahl og Hagen må man vel nå anse som avverget.

Det er ikke flere som har tegnet seg. Det er ikke skikk at man gjør forsøk på noen oppsummering, hvilket i dette tilfelle også skulle synes lite påkrevet. Vi kan vel da konstatere at sak nr. 1 på dagsordenen er ferdigbehandlet, og jeg takker medlemmene av landbrukskomiteen og embetspersoner og andre

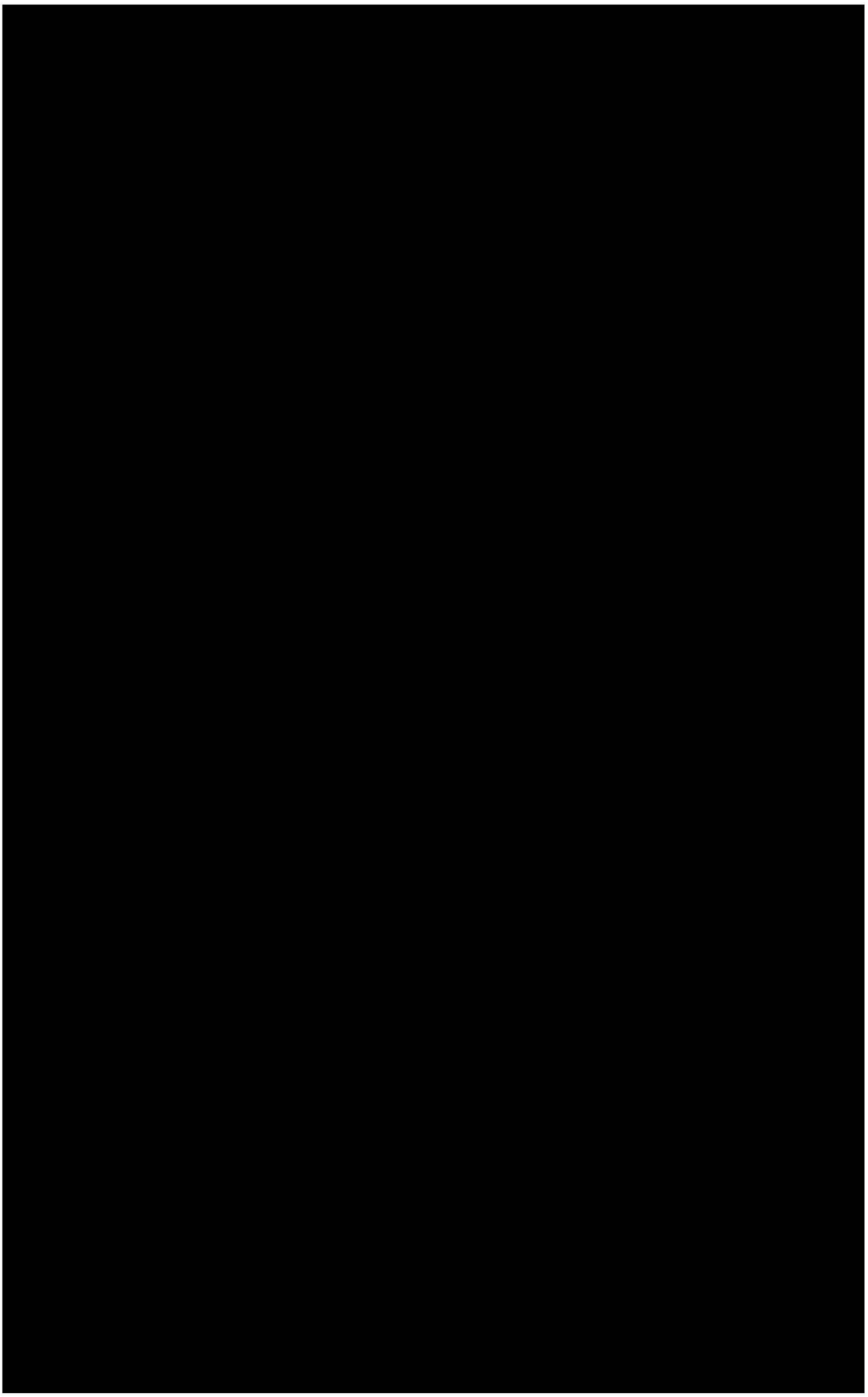
(SL) med tilknytning til den for at de ville komme hit.

Vi går da videre til dagsordenens punkt 2.

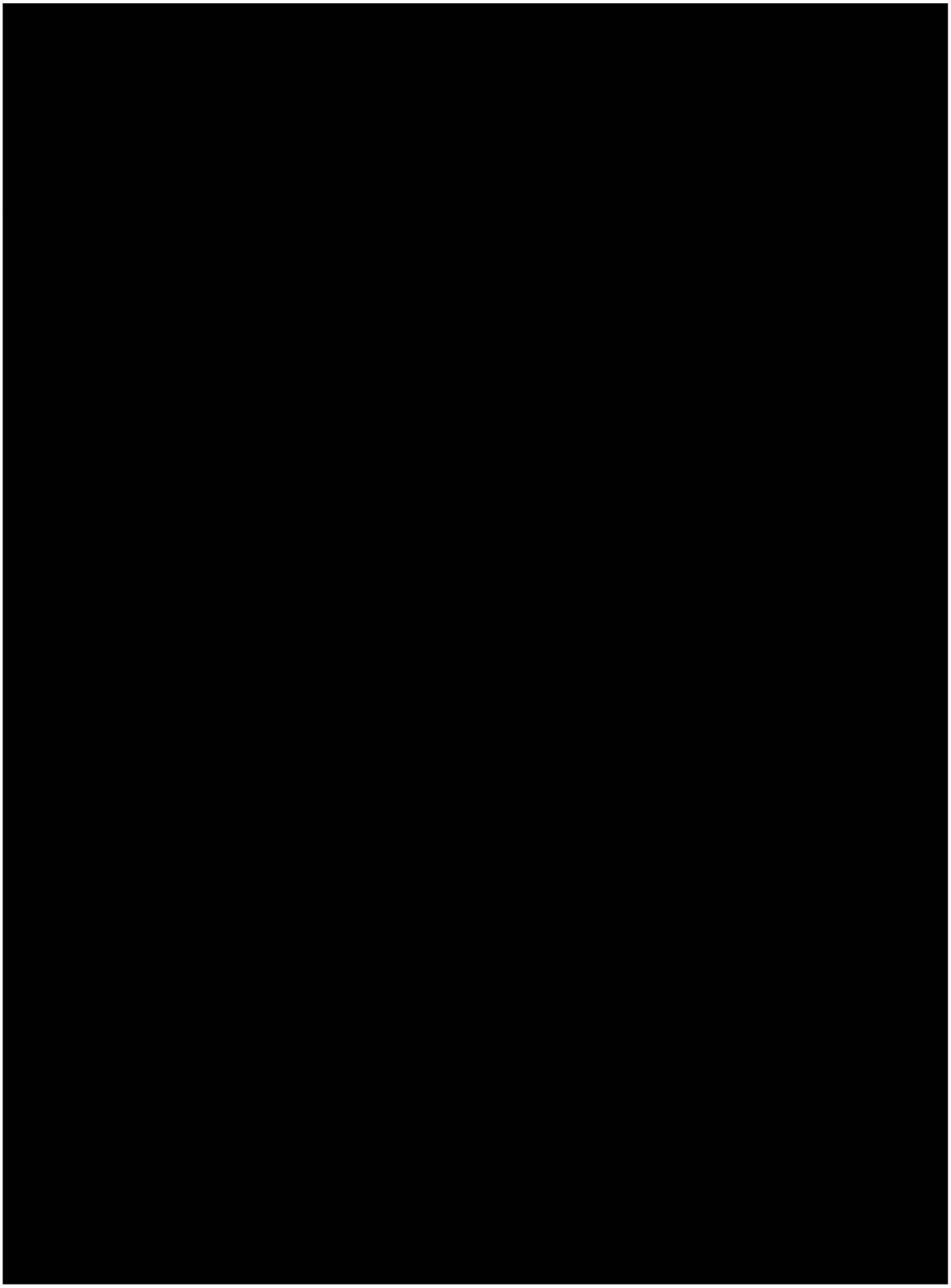
Sak nr. 2.

[redacted]

(KML)

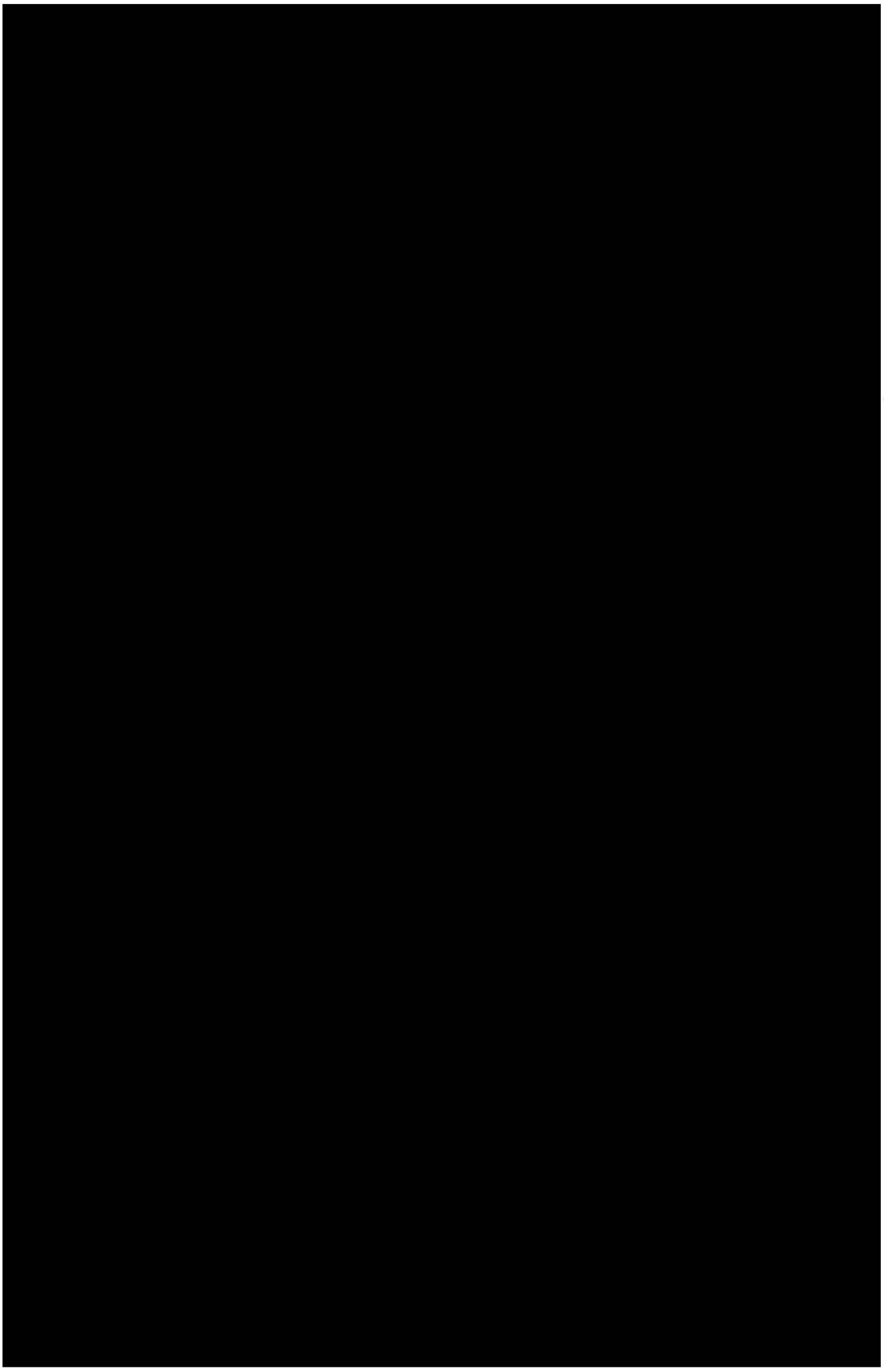

(KML)

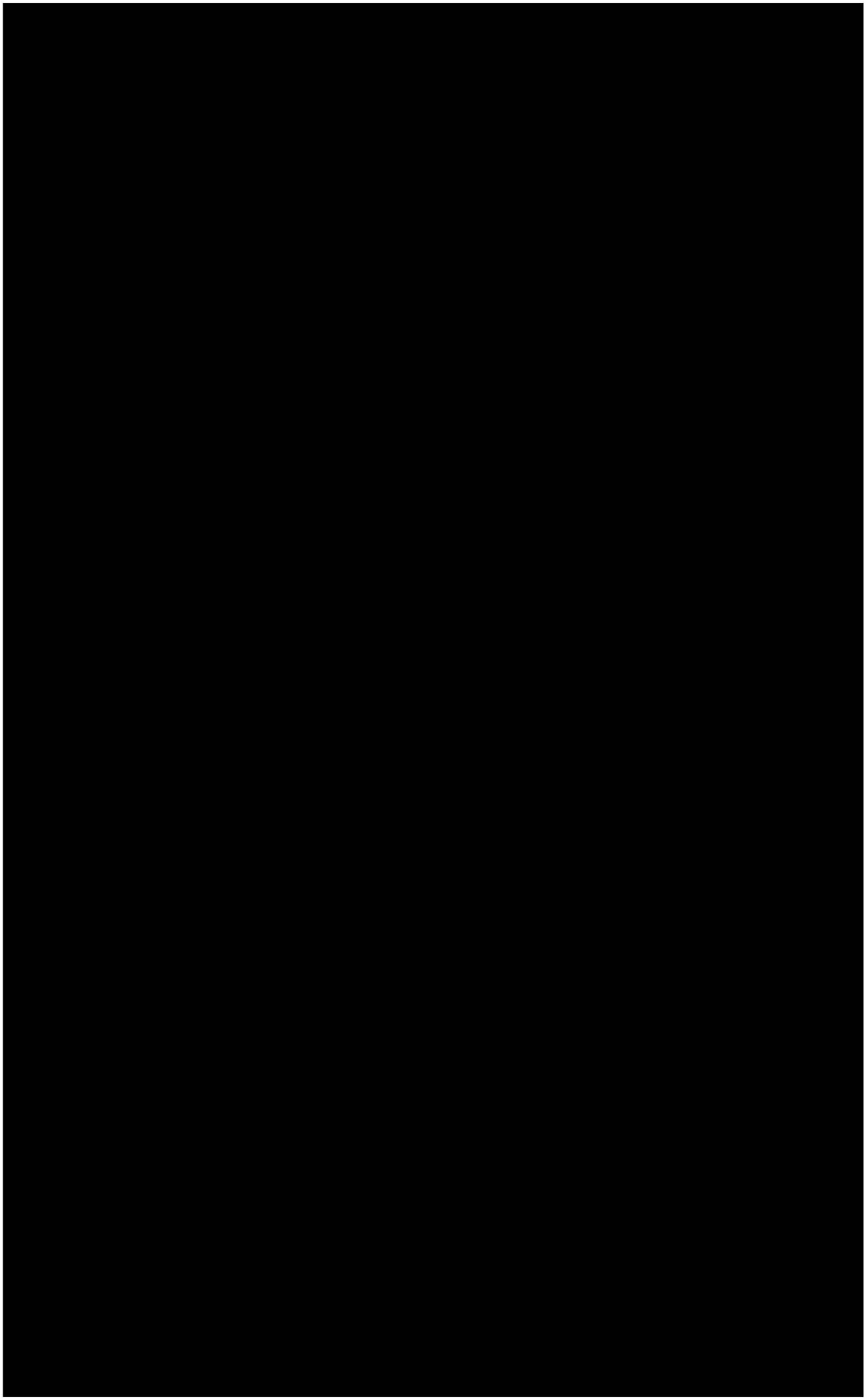

HEMMELIG

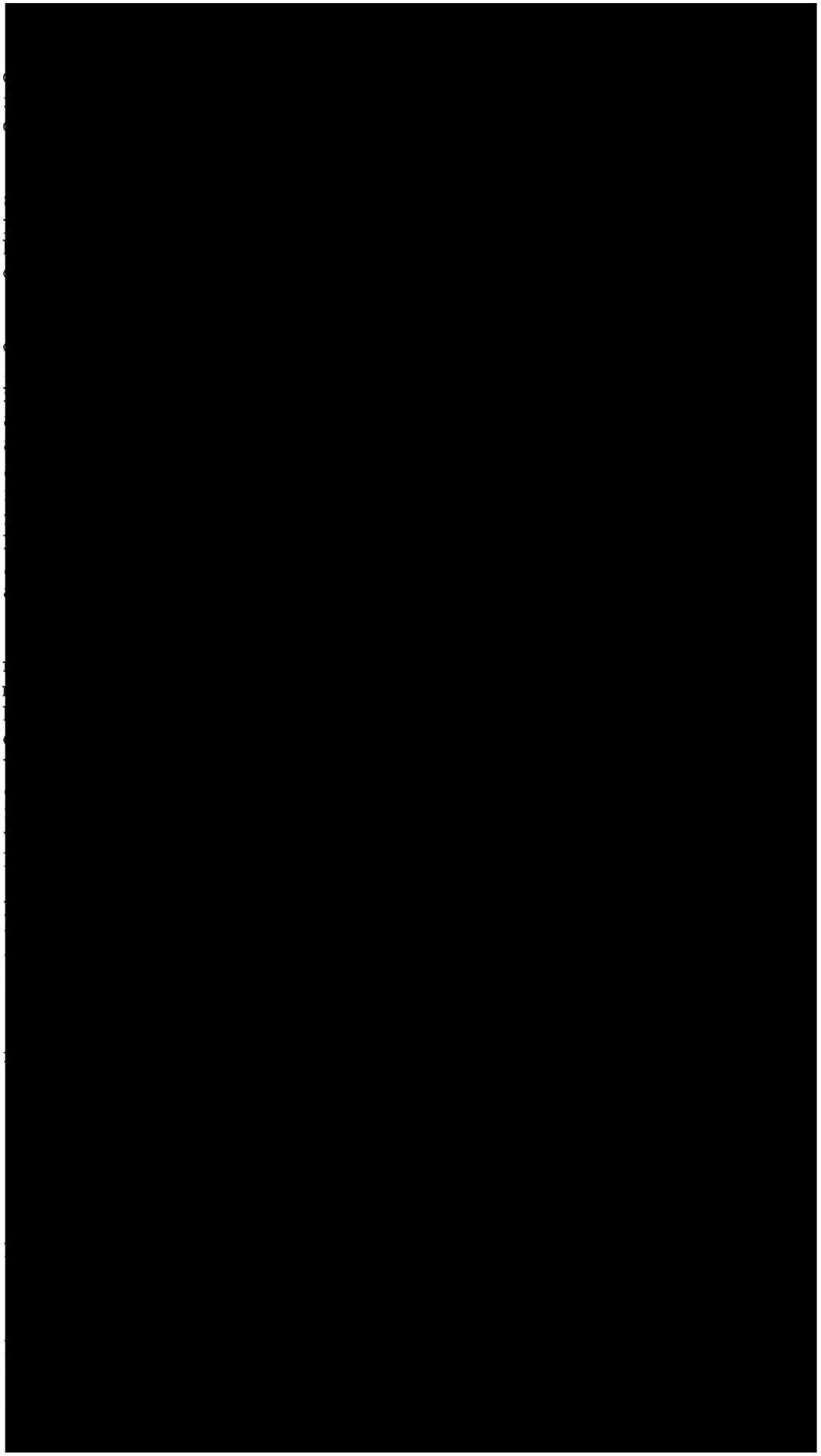
(KML)

(KML)

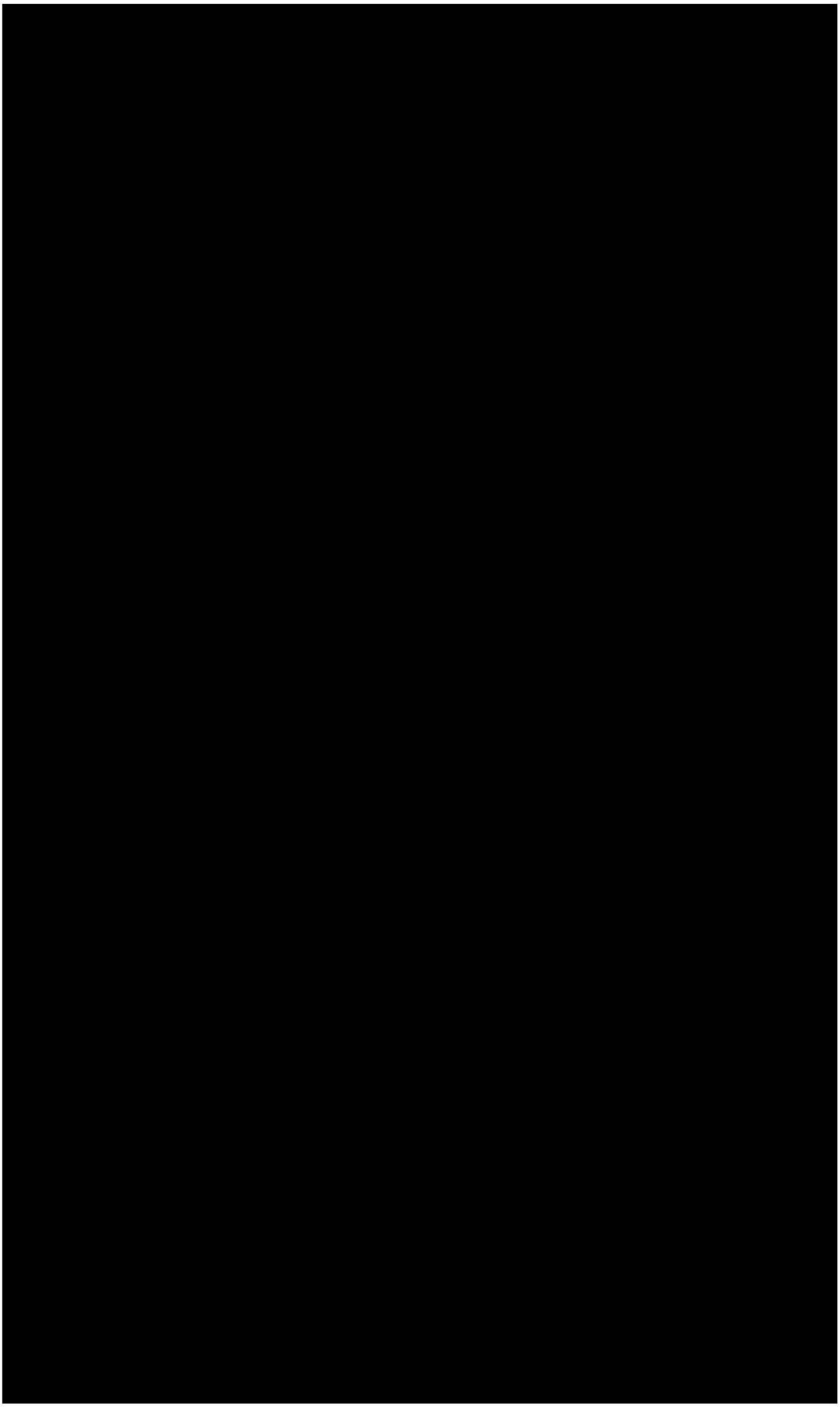
(EK)

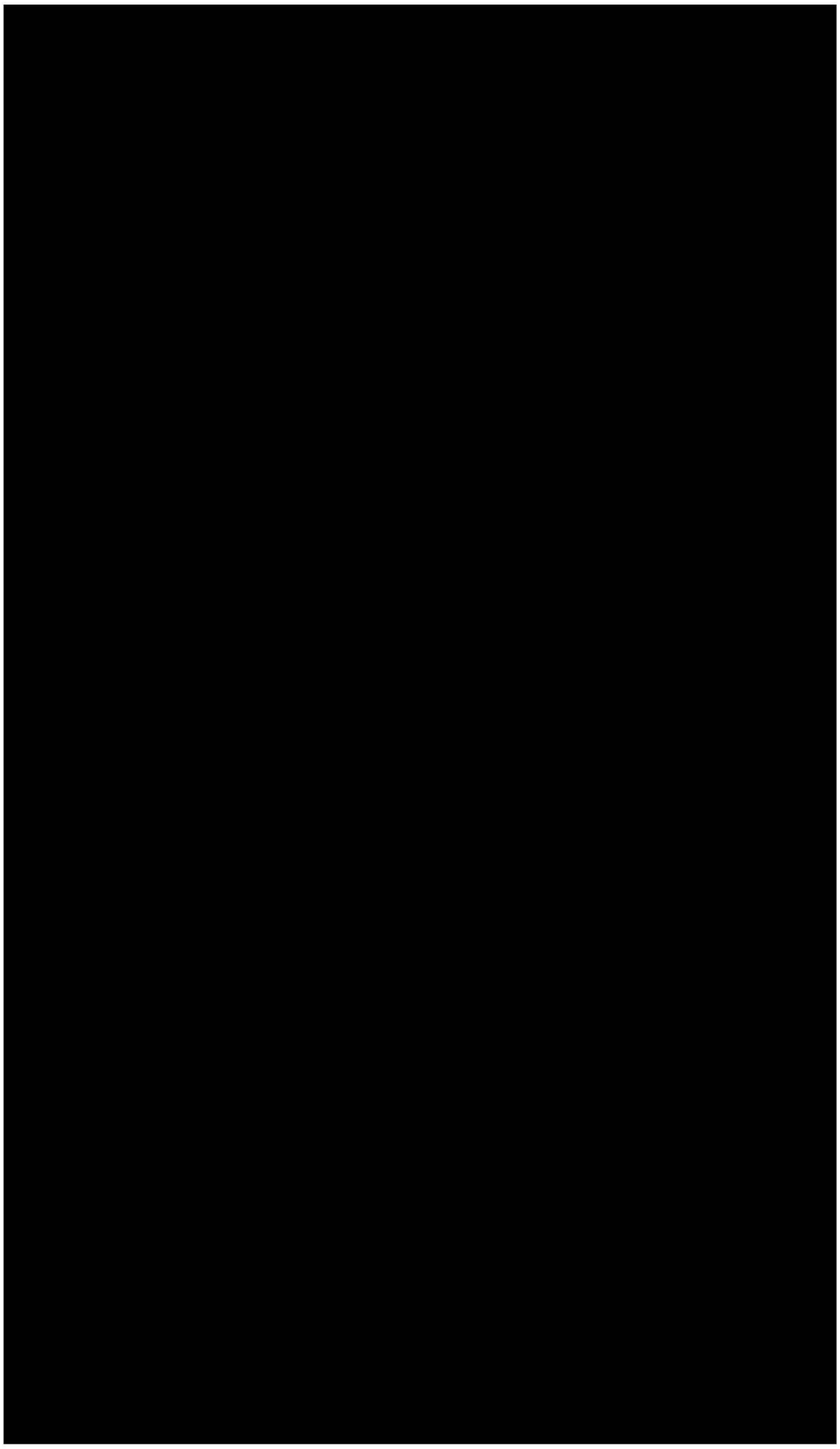
(EK)

[redacted]

(EK)

(EK)

(EK) KOMITEENS LEDER: Jeg tror vi alle vet hva disse innvendinger går på. Kan vi anse denne sak som ferdigbehandlet?

REIULF STEEN: Det er i orden hvis lederens merknader blir protokollert.

KOMITEENS LEDER: Alle merknader vil nok komme med i referatet. Og jeg tror som sagt vi alle har en følelse av og kan forestille oss hva de neste innlegg ville ha inneholdt.

Når det gjelder sak nr. 3 og Eventuelt, vil jeg ta kontakt med Regjeringen for å høre om det er behov for et særskilt møte om disse sakene.

Møtet hevet kl. 11.
